

სტუდენტთა საერთაშორისო მობილობა და მასთან დაკავშირებული გამოწვევები საქართველოში

ნინო წერეთელი

მოწვეული ლექტორი,
საქართველოს ეროვნული უნივერსიტეტი სეუ

თამარ კაკუტია

პროფესორი,
შავი ზღვის საერთაშორისო უნივერსიტეტი

თამარ ბერიძე

მაგისტრანტი,
საქართველოს ეროვნული უნივერსიტეტი სეუ

აბსტრაქტი

განათლება პიროვნული და პროფესიული ზრდისა და საზოგადოებრივი წინსვლის წყაროა. საგულისხმოა განათლების როლი ქვეყნის მდგრადი განვითარებისა და სოციალური კეთილდღეობის ხელშეწყობაში. 2005 წელს საქართველოს ბოლონიის პროცესში გაწევრიანებით საფუძველი ჩაეყარა ქვეყნის უმაღლესი განათლების სისტემის ევროპეიზაციის პროცესს. მას შემდეგ გაიზარდა სტუდენტთა საერთაშორისო მობილობის მნიშვნელობა და მიმართვიანობა, რომელიც როგორც ბოლონიის პროცესის მამოძრავებელ ძალას, ისე მის შედეგს წარმოადგენს. სტუდენტთა საერთაშორისო მობილობა სტუდენტების საზღვარგარეთ გადაადგილებას გულისხმობს აკადემიური განვითარებისა და საერთაშორისო გამოცდილების მიღების მოტივით. იგი სტუდენტებისთვის ახალი კულტურების შესწავლის, საკუთარი კულტურის გაზიარების, ღირებულებათა სისტემის ფორმირებისა და კომპლექსური უნარების განვითარების საშუალებაა. საერთაშორისო მობილობა სტუდენტებს სთავაზობს მაღალი ხარისხის განათლების მიღებისა და ისეთი უნარ-ჩვევების შეძენის შესაძლებლობას, რომლებიც, ძირითად შემთხვევაში, არ ისწავლება ადგილობრივ უმაღლეს საგანმანათლებლო დაწესებულებაში. ის ასევე განიხილება, როგორც საერთაშორისო კარიერულ პერსპექტივებზე წვდომის გზა, რომელიც აუმჯობესებს დასაქმების შესაძლებლობებს დღევანდელ სწრაფად ცვალებად შრომის ბაზარზე.

გასული ორი ათწლეულის განმავლობაში საქართველოს უმაღლესი განათლების სისტემაში განხორციელებული რეფორმები ფოკუსირებული იყო ევროპულ სტანდარტებთან შესაბამისობის, განათლების ხარისხის, საერთაშორისო კონკურენტუნარიანობისა და მდგრადობის გაუმჯობესებაზე. სტრატეგიულად ქმედითი ნაბიჯები მიმართული იყო ევროპული უმაღლესი განათლების სივრცეში (EHEA) საქართველოს სრულუფლებიანი წევრის სტატუსით ინტეგრაციისკენ. თუმცა ისეთი პატარა და კვლავაც განვითარებადი ქვეყნისთვის როგორც საქართველო, ევროპული სტანდარტების დაკმაყოფილების უწყვეტი მცდელობის მიუხედავად, მაინც არსებობს არაერთი გამოწვევა სტუდენტთა საერთაშორისო მობილობასთან დაკავშირებით.

წინამდებარე ნაშრომის მიზანია შეისწავლოს სტუდენტთა საერთაშორისო მოკლევადიანი მობილობა, საქართველოში მოქმედი მოკლევადიანი მობილობის პროგრამები და გამოავლინოს მობილობის პროცესთან დაკავშირებული ბარიერები.

საკვანძო სიტყვები: უმაღლესი განათლება, სტუდენტთა საერთაშორისო მობილობა, ბოლონიის პროცესი, ევროპული უმაღლესი განათლების სივრცე

შესავალი

საქართველოში დღითიდღე იზრდება აკადემიური მიღწევებისა და გლობალური განათლების ღირებულება. მუდმივად ცვალებად პირობებში, დიდი მნიშვნელობა შეიძინა საგანმანათლებლო დაწესებულებების პარტნიორობამ მსოფლიოს მასშტაბით, რაც სტუდენტების საზღვრებს გარეთ მობილობის ხელშემწყობი ინსტრუმენტია.

საქართველოში მოქმედი ავტორიზებული უმაღლესი საგანმანათლებლო დაწესებულებები მიისწრაფვიან საერთაშორისო პარტნიორობების დამყარებისკენ, რათა გააუმჯობესონ განათლების ხარისხი, გახდნენ კონკურენტუნარიანი ადგილობრივ დონეზე, გაზარდონ დაწესებულების ცნობადობა საერთაშორისო ასპარეზზე და, მამასადამე, გააძლიერონ მათი ინტეგრაცია ერთიან ევროპულ საგანმანათლებლო სივრცეში. ხსენებული პროცესის განუყოფელი ნაწილია სტუდენტთა საერთაშორისო მოკლევადიანი მობილობაც, რომელიც ფოკუსირებულია უმაღლესი განათლების ეროვნულ პოლიტიკაში ტრანსნაციონალური და გლობალური ღირებულებების გაზიარებაზე. სტუდენტების საზღვრებს გარეთ მობილობა მნიშვნელოვან გავლენას ახდენს როგორც თითოეული პიროვნების, ისე უნივერსიტეტებისა და, მთლიანად, საზოგადოების განვითარებაზე. საერთაშორისო სტუდენტური მობილობა აკადემიური წინსვლის, კულტურული გაცვლის, ეკონომიკური ზრდისა და საერთაშორისო ურთიერთგაგების კატალიზატორია.

საქართველოს კანონი „უმაღლესი განათლების შესახებ“ უმაღლესი განათლების მიზნებს შორის განსაზღვრავს უსდ-ს სტუდენტთა მობილობის წახალისებას.¹ კანონში, ასევე, ქართულ უსდ-სა და უცხო ქვეყნის კანონმდებლობის შესაბამისად აღიარებულ საგანმანათლებლო დაწესებულებას შორის განხორციელებული გაცვლითი საგანმანათლებლო პროგრამების მნიშვნელობასა და საჭიროებაზეც არის ხაზგასმული. სწორედ ამიტომ, უნივერსიტეტები ორიენტირებულნი არიან საერთაშორისო მობილობის წახალისებაზე, რაც ახალგაზრდებში მულტიკულტურული და ინტერკულტურული უნარების განვითარებას უწყობს ხელს. ეს, თავის მხრივ, განაპირობებს ინდივიდუალური და საზოგადოებრივი კეთილდღეობის შექმნასაც. თუმცა, მიუხედავად ზემოთ აღნიშნული რეალობისა, საერთაშორისო მობილობის პროცესი სტუდენტებისთვის კვლავაც არაერთ გამოწვევასთან არის დაკავშირებული.

საკვლევი საკითხის აქტუალობა თავისი სახელმწიფოებრივი და საზოგადოებრივი მნიშვნელობიდან გამომდინარეობს. დღესდღეობით, საერთაშორისო მობილობისადმი მზარდი ინტერესი უზრუნველყოფს საქართველოს უმაღლესი განათლების სისტემაში საერთაშორისო სტანდარტების ინტეგრირებით საგანმანათლებლო დაწესებულებების კონკურენტუნარიანობისა და სწავლების ხარისხის ზრდას. საერთაშორისო სტუდენტური მობილობა და მისი შედეგები სხვადასხვა დისციპლინის მკვლევართა ინტერესის სფეროა. გაცვლით პროგრამებში მონაწილეობა სტუდენტების პიროვნული განვითარების

¹ მუხლი 3, საქართველოს კანონი „უმაღლესი განათლების შესახებ“. 21 დეკემბერი, 2004.

ფუნდამენტს წარმოადგენს და დიდ როლს თამაშობს მათი თვითრეალიზაციის პროცესში. შედეგად კი, სახელმწიფო იღებს როგორც ადგილობრივი, ისე საერთაშორისო შრომის ბაზრისთვის კომპეტენტურ ახალგაზრდებს.

მოცემულ ნაშრომს გააჩნია როგორც თეორიული, ისე პრაქტიკული ღირებულება, რომლებიც მის უნიკალურობას უსვამს ხაზს. თეორიული კუთხით, მოცემული თემის შესახებ ნაშრომში გაანალიზებულია როგორც ქართულენოვანი, ისე ინგლისურენოვანი სტატიები და კვლევები. რაც შეეხება პრაქტიკულ ღირებულებას, იგი მდგომარეობს საკითხის სიახლეში, რამდენადაც ადგილობრივ დონეზე სტუდენტთა საერთაშორისო მობილობისა და მასთან დაკავშირებული გამოწვევების შესახებ საფუძვლიანი კვლევები ქართულ ლიტერატურაში თითქმის არ არსებობს. სწორედ ეს განაპირობებს საკითხის უნიკალურობასაც.

სტატიაში წარმოდგენილია როგორც საერთაშორისო, ისე ადგილობრივ დონეზე არსებული ლიტერატურის მიმოხილვა სტუდენტთა საერთაშორისო მობილობის, მისი სარგებლისა და მასთან დაკავშირებული გამოწვევების შესახებ. საწყის ეტაპზე, განხორციელდა სტუდენტთა საერთაშორისო მობილობის შესახებ არსებული ქართულენოვანი და ინგლისურენოვანი თეორიული წყაროების სამაგიდე კვლევა. კვლევის მეთოდოლოგიასთან დაკავშირებით, აღსანიშნავია, რომ საკითხის სიღრმისეულად შესწავლის მიზნით არჩეულია გაკეთდა თვისებრივი კვლევის სიღრმისეული ინტერვიუს მეთოდი. კვლევისას გამოკითხული რესპონდენტები არიან განათლების ექსპერტები, უნივერსიტეტების ხარისხის უზრუნველყოფისა და საერთაშორისო ურთიერთობის სამსახურის წარმომადგენლები. სტატია ასევე მოიცავს კვლევის შედეგების ანალიზს, დასკვნასა და რეკომენდაციებს.

1. სტუდენტთა საერთაშორისო მობილობა საქართველოში - არსებული რეალობა

როგორც უკვე აღინიშნა, სტუდენტთა საერთაშორისო მობილობა ბოლონიის პროცესის მამოძრავებელი ძალაა. 2005 წელს ბერგენის სამიტზე საქართველო ბოლონიის პროცესის დეკლარაციის ხელმომწერი ქვეყანა გახდა, რის შემდეგაც ქართული საგანმანათლებლო სივრცე ევროპული საგანმანათლებლო სივრცის ნაწილად იქცა.² სწორედ ბოლონიის პროცესის ოფიციალური წევრობის მომენტიდან საქართველოს უმაღლესი განათლების სისტემაზე ვრცელდება ყველა ის სტანდარტი თუ მოთხოვნა, რაც ევროპულ სივრცეს გააჩნია; მათ შორის, სტუდენტთა საერთაშორისო მობილობის წახალისება. საქართველოს ბოლონიის პროცესის წევრობას უკავშირდება კრედიტების ტრანსფერისა და დაგროვების ევროპული სისტემის (ECTS) შემოღებაც. ECTS სისტემა მობილობისას სტუდენტის მიერ მასპინძელ უნივერსიტეტში სწავლისას დაგროვილი კრედიტების ტრანსფერს გულისხმობს მშობლიურ უნივერსიტეტში დაბრუნების შემდეგ.³

ბოლონიის პროცესი სტუდენტების მობილობის წახალისებით მიზნად ისახავდა ხელმომწერ სახელმწიფოებს შორის საზღვრების მოშლასა და პარტნიორობის ხელშეწყობას. ბოლონიის პროცესის ლუვენის კომუნიკეს თანახმად, სტუდენტების

² სართანია, ვ. „ინტერნაციონალური ტენდენციები უმაღლესი განათლების სისტემაში“, 2 „გლობალიზაცია და ბიზნესი“, 2016. გვ 44.

³ Erasmus+ საქართველოს ეროვნული ოფისი, კრედიტების ტრანსფერისა და დაგროვების ევროპული სისტემა, http://erasmusplus.org.ge/files/files/ECTS_Users'_Guide_ge.pdf / [უ. გ. 04.03.2025].

მობილობა ზრდის უმაღლესი განათლების ხარისხს, აძლიერებს სტუდენტთა ინტეგრაციას ევროპის აკადემიურ და კულტურულ სივრცეში. მობილობა ხელს უწყობს პიროვნული პოტენციალის გაღრმავებას და როგორც სტუდენტებს, ისე საგანმანათლებლო დაწესებულებებს შორის საერთაშორისო თანამშრომლობის ფორმირებაზე ორიენტირებულ ატმოსფეროს ქმნის.⁴ ამასთან, მობილობა კონცენტრირებულია მრავალფეროვნებისადმი პატივისცემისა და ლინგვისტური პლურალიზმის წახალისებაზე, რაც მხარს უჭერს ევროპული უმაღლესი განათლების მრავალენოვან ტრადიციას. სტუდენტთა მობილობა, ასევე, განაპირობებს სტუდენტთა დასაქმების ზრდას, ცოდნის გავრცელების მასშტაბების გაფართოებას, ინტელექტუალური და ლინგვისტური კომპეტენციების განვითარებას.⁵ მობილობის მეშვეობით მყარდება პირდაპირი კონტაქტი განსხვავებულ კულტურებსა და უმაღლესი განათლების ევროპულ სისტემებს შორის.

სტუდენტთა საერთაშორისო მობილობის ორ ტიპი არსებობს: „ვერტიკალური“ და „ჰორიზონტალური“. ტერმინი "ვერტიკალური მობილობა" განიმარტება, როგორც გადასვლა ეკონომიკურად ნაკლებად განვითარებული ქვეყნიდან ეკონომიკურად უფრო განვითარებულ და აკადემიურად უფრო მაღალი დონის განათლების სისტემის მქონე ქვეყანაში. ამის საპირისპიროდ, "ჰორიზონტალური მობილობა" გულისხმობს ისეთ გადაადგილებას, სადაც მასპინძელი ქვეყნისა და საგანმანათლებლო დაწესებულების აკადემიური ხარისხი მეტ-ნაკლებად თანაბარია მშობლიური ქვეყნისა და საგანმანათლებლო დაწესებულების ხარისხისა. ექსპერტთა უმრავლესობა თანხმდება, რომ სტუდენტთა მობილობა მთელ მსოფლიოში უფრო ხშირად ვერტიკალურია, ვიდრე ჰორიზონტალური.⁶ ვერტიკალური მობილობა უფრო მაღალი აკადემიური კვალიფიკაციის, კროს-კულტურული კომპეტენციებისა და დასაქმებისთვის საჭირო "რბილი" უნარების განვითარების წყაროა. რბილი უნარები მოიცავს კომუნიკაციის, პრობლემების გადაჭრის, ადაპტაციის, მოქნილობისა და გუნდში მუშაობის უნარებს.⁷ რბილი უნარები კურსდამთავრებულების თანამედროვე სამუშაო გარემოში ეფექტურად ფუნქციონირებას განაპირობებს, რაც ზრდის მათი დასაქმების შესაძლებლობებს როგორც ადგილობრივ, ისე საერთაშორისო შრომის ბაზარზე. ვერტიკალური მობილობისას სტუდენტები მიზნად ისახავენ მობილობის საშუალებით განვითარებულ კომპეტენციები უფრო მაღალ დონეზე, ვიდრე ამას საკუთარ სამშობლოში სწავლის გზით მოახერხებდნენ. ამ მიზნის გათვალისწინებით, ისინი მზად არიან ადაპტირდნენ და მოერგონ მასპინძელი ქვეყნის სოციალურ და კულტურულ გარემოს, აკადემიურ ცხოვრებას, რათა მიაღწიონ განვითარების უფრო მაღალ საფეხურს.

სტუდენტების მობილობა ყოველთვის იყო ევროპის უმაღლესი განათლების სივრცის ერთ-ერთი ცენტრალური მიზანი. სტუდენტების მობილობის ყველაზე ცნობილი და წარმატებული სქემა ევროკავშირის ერაზმუს პროგრამა (ERASMUS), რომელიც

⁴ European Higher Education Area (EHEA), "Leuven/Louvain-la-Neuve Communiqué", <https://ehea.info/page-ministerial-conference-Leuven-Louvain-la-Neuve-2009/> [უ. გ. 05.03.2025].

⁵ European Higher Education Area (EHEA), „Rome Ministerial Communiqué“, https://ehea.info/Upload/Rome_Ministerial_Communique.pdf [უ. გ. 05.03.2025].

⁶ Teichler, U., „Internationalisation Trends in Higher Education and the Changing Role of International Student Mobility“, 5 „Journal of International Mobility“, 2017. გვ. 15.

⁷ Granja, C. D., Visentin, F., „International Student Mobility and Academic Performance: Does Timing Matter?“, 65 „Research in Higher Education“, 2025. გვ. 4.

ოფიციალურად 1987 წელს დაიწყო.⁸ ერაზმუს პროგრამა ევროკავშირის "Lifelong Learning Projects"-ის ნაწილია და უნივერსიტეტებისთვის მულტინაციონალური თანამშრომლობის საშუალებას წარმოადგენს. პროგრამა თავდაპირველად მხოლოდ ევროპის ფარგლებში კრედიტების მობილობაზე იყო ფოკუსირებული. კრედიტის მობილობა, ასევე ცნობილი როგორც დროებითი ან გაცვლითი მობილობა, სტუდენტთა საერთაშორისო მობილობის ყველაზე გავრცელებული ფორმაა. სწავლის ეს მოკლევადიანი პერიოდი ეფუძნება საგანმანათლებლო დაწესებულებებს შორის გაცვლით შეთანხმებებს. დროთა განმავლობაში ერაზმუს პროგრამა გაფართოვდა და სხვადასხვა საგანმანათლებლო ინიციატივა მოიცვა. 2014 წელს ევროკავშირმა რამდენიმე პროგრამა (Erasmus, Leonardo da Vinci, Comenius) ერთ, უფრო ყოვლისმომცველ Erasmus+ ჩარჩოში გააერთიანა. Erasmus+ პროგრამის ერთ-ერთი მთავარი მიზანია, ხელი შეუწყოს განათლებისა და ტრენინგის სფეროში ევროპული თანამშრომლობის სტრატეგიული ჩარჩოს მიზნების მიღწევას, რაც მოიცავს მთელი ცხოვრების მანძილზე მობილობის ხელშეწყობას, განათლებისა და ტრენინგის ხარისხისა და ეფექტიანობის გაუმჯობესებას.⁹

ერაზმუს+ პროგრამის მიერ მხარდაჭერილი აქტივობები მჭიდრო კავშირშია მესამე, იგივე არასოცირებული/პარტნიორი ქვეყნების თანამშრომლობის პოლიტიკის საერთო პრიორიტეტებთან. საქართველო ერაზმუსის პროგრამაში 1996 წლიდან მონაწილეობს. 2015 წელს ქვეყანა ოფიციალურად შეუერთდა ერაზმუს+ პროგრამას, როგორც „პარტნიორი ქვეყანა“. Erasmus+ Credit Mobility პროგრამის ფარგლებში 37 ქართული უსდ ევროპის 33 ქვეყნის უსდ-სთან თანამშრომლობს. ამასთანავე, საქართველო ამავე პროგრამის ერთ-ერთი ყველაზე წარმატებული ქვეყანაა, რამდენადაც პროგრამაში მონაწილე 141 სახელმწიფოს შორის მე-6 ადგილს იკავებს (იხ. ცხრილი 1). Erasmus+ პროგრამა საშუალებას აძლევს ახალგაზრდებს ისწავლონ საზღვარგარეთ 2-დან 12 თვის განმავლობაში.¹⁰ აღნიშნული მობილობა ხორციელდება საქართველოსა და ევროპის უსდ-ებს შორის გაფორმებული საპარტნიორო ხელშეკრულების საფუძველზე.

ცხრილი 1

№	ქვეყანა	სტიპენდიების რაოდენობა
1	ალბანეთი	4 062
2	რუსეთი	3 907
3	უკრაინა	3 904
4	ბოსნია და ჰერცეგოვინა	3 861
5	ისრაელი	3 474
6	საქართველო	2 888

წყარო: National Erasmus+ Office Georgia. 2025 წელი.

⁸ López-Duarte, C., Maley, J. F., Vidal-Suárez, M. M., „Main challenges to international student mobility in the European arena“, 126 „Scientometrics“, 2021. გვ. 10.

⁹ Erdei, L., A., & Káplár-Kodácsy, K., "International Student Mobility at a Glance - Promising Potential and Limiting Barriers of Non-traditional Mobility", European University Foundation. https://uni-foundation.eu/uploads/2020_International%20Student%20Mobility%20at%20a%20Glance_final.pdf [უ. გ. 10. 03. 2025].

¹⁰ Erasmus+ საქართველოს ეროვნული ოფისი, „საერთაშორისო კრედიტ მობილობა“. <http://erasmusplus.org.ge/ka/services/icm/> [უ. გ. 09.03.2025].

ერაზმუს+ საერთაშორისო მობილობა საქართველოს უნივერსიტეტებში სწავლების პროცესის სრულყოფისა და დაწესებულებების ორგანიზაციული განვითარების მნიშვნელოვანი ინსტრუმენტია. Erasmus+ პროგრამაში საქართველოს მონაწილეობის პროგრესზე მეტყველებს სტატისტიკაც, რომლის მიხედვითაც წლიდან წლამდე პროგრამაში ჩართულთა რაოდენობა მზარდია. კერძოდ, 2019 წელს საქართველომ ERASMUS+ ICM (International Credit Mobility) პროგრამის ფარგლებში მოიპოვა 1144 სტიპენდია, 2020 წელს - 1134, 2022 წელს - 2267, 2023 წელს კი 2298 სტიპენდია (იხ. ცხრილი 2).¹¹ აღსანიშნავია, რომ 2021 წელს ICM პროგრამაში მონაწილეთა ზუსტი რაოდენობის შესახებ მონაცემები არ არსებობს, რისი მიზეზიც COVID-19 პანდემიის გავლენაა, რომელმაც მნიშვნელოვნად შეაფერხა საერთაშორისო მობილობის პროგრამები.

ცხრილი 2

წელი	საქართველოდან გასული
2019	1 144
2020	1 134
2021	-
2022	2 267
2023	2 298

წყარო: European Commission, “Factsheets and statistics on Erasmus+”. 2025 წელი.

მაშასადამე, სტუდენტთა საერთაშორისო მობილობა ხორციელდება ორი ან მეტი უნივერსიტეტის მიერ ორგანიზებული ქსელური/ერთობლივი პროგრამებისა და გაცვლითი პროგრამების მეშვეობით. უნივერსიტეტების ინსტიტუციური პოლიტიკა სწორედ მსგავს თანამშრომლობაზეა ორიენტირებული სტუდენტების მობილობის გაზრდისა და საერთაშორისო პარტნიორობის გამყარების მიზნით. მობილობა, ხშირად, საგანმანათლებლო დაწესებულებებს შორის დადებულ გაცვლით, იგივე საპარტნიორო შეთანხმებებს ეფუძნება. მობილობის შესახებ არსებული საერთაშორისო კვლევები ცხადყოფს, რომ გაცვლითი პროგრამებით თუ ხელშეკრულების საფუძველზე მობილობისას, სტუდენტები მასპინძელ უნივერსიტეტში დაგროვებული კრედიტების აღიარების სირთულეს აწყდებიან, რაც მასპინძელი და მშობლიური უნივერსიტეტების სასწავლო კურსების შეუსაბამობით არის გამოწვეული. კვლევები მოწმობს, რომ კრედიტების აღიარება აქტუალური საკითხია როგორც საერთაშორისო დონეზე, ისე საქართველოშიც.

გარდა აღნიშნულისა, არსებობს ერთობლივი პროგრამებიც, რომლებიც ხორციელდება საქართველოსა და უცხო ქვეყნის უმაღლეს საგანმანათლებლო დაწესებულებებს შორის შეთანხმების საფუძველზე. აღნიშნული პროგრამები, ასევე, უმაღლესი განათლების ევროპული სივრცის მახასიათებელია და ხელს უწყობს ერთობლივი პროგრამების განხორციელების მიზეზით საგანმანათლებლო დაწესებულებებს შორის თანამშრომლობის გაღრმავებას. ერთობლივი პროგრამების მიზანია ხარისხიანი

¹¹ European Commission, “Factsheets and statistics on Erasmus+” <https://erasmus-plus.ec.europa.eu/resources-and-tools/statistics-and-factsheets/> [უ. გ. 09.03.2025].

სწავლებისა და ურთიერთთანამშრომლობის შესაძლებლობების შექმნა და, ამდენად, სტუდენტების მობილობის პერსპექტივების გაფართოება.¹² ერთობლივ პროგრამაზე სწავლა გაცვლით პროგრამაში მონაწილეობასთან შედარებით გაცილებით ნაკლებ გამოწვევასთანაა დაკავშირებული, რამდენადაც სტუდენტები არ აწყდებიან სასწავლო კურსების შესაბამისობისა და კრედიტების აღიარების სირთულეს. თუმცა, ამის მიუხედავად, ერთობლივ საგანმანათლებლო პროგრამებზე მოთხოვნა დაბალია, რადგან სტუდენტებს არ აქვთ სათანადო ენობრივი კომპეტენცია, დამოუკიდებლად ოპერირების უნარი, სოციალური უნარები თუ კულტურული კომპეტენციები, რომლებიც უცხო ქვეყანაში ადაპტირებისთვის არის აუცილებელი.

ამრიგად, განვითარება ერთ-ერთი მთავარი მიზანია, რომელსაც სტუდენტები მობილობაში მონაწილეობის გადაწყვეტილების მიღებისას ისახავენ. სტუდენტთა მობილობა სასარგებლოა არა მხოლოდ აკადემიური პროგრესის, არამედ კურსდამთავრებულთა შემდგომი დასაქმების თვალსაზრისითაც. საერთაშორისო მობილობის მეშვეობით იზრდება სტუდენტის ცნობიერება სხვა ქვეყნის სოციალური პირობებისა და კულტურული გარემოს შესახებ, ასევე ვითარდება სოციალური უნარები, რომლებიც დაეხმარება მას განსხვავებულ გარემოში ადაპტირებისას. მობილობა დადებითად აისახება სტუდენტების კულტურულ ცნობიერებაზე, ინტელექტზე, ემპათიასა და ადაპტირების უნარზე და ეხმარება მათ განვითარონ ინტერკულტურული კომპეტენციები, კროს-კულტურული კომუნიკაციის უნარები და გლობალური აზროვნება. საერთაშორისო მობილობა სოციალიზაციის პროცესია, რომელიც გავლენას ახდენს სტუდენტების უნარზე იცხოვრონ ეროვნულ და კულტურულ საზღვრების მიღმა და ჩამოაყალიბონ თავიანთი იდენტობა.

2. სტუდენტთა მობილობა: საერთაშორისო გამოცდილება და პრაქტიკა

სტუდენტთა საერთაშორისო მობილობის პოტენციალის გასათავისებლად და საქართველოში არსებული ფაქტობრივი მდგომარეობის გასაუმჯობესებლად მნიშვნელოვანია უცხოური პრაქტიკის გაცნობა და გაზიარება. ამ მიზნით, წარმოდგენილია ესტონეთის, ლიეტუვის, ჩეხეთისა და ავსტრიის გამოცდილება.

ესტონეთის უმაღლესი განათლება რეგულირდება ესტონეთის უმაღლესი განათლების შესახებ კანონით. სწორედ უმაღლესი განათლების დონეზე აქვს ესტონეთს საერთაშორისო მობილობის ყველაზე მეტი შესაძლებლობა. განსაკუთრებით, აღსანიშნავია მოკლევადიანი საერთაშორისო მობილობა, რომელიც განათლების ინტერნაციონალიზაციის მთავარ ინდიკატორს წარმოადგენს. აღნიშნული თვალსაზრისით, Erasmus+ პროგრამა სამივე საფეხურის სტუდენტების სასწავლო მობილობას უწყობს ხელს ევროპისა და მსოფლიოს მასშტაბით.¹³ ესტონეთის 2021-2035 წლების განათლების სტრატეგია მნიშვნელოვან დოკუმენტს წარმოადგენს, რამდენადაც მისი ერთ-ერთი ძირითადი მიმართულებაა საერთაშორისო თანამშრომლობის გაძლიერება. ამ მიზნის განსახორციელებლად, სტრატეგიულ ნაბიჯად განსაზღვრულია სასწავლო მობილობის ხელშეწყობა და

¹² განათლების ხარისხის განვითარების ეროვნული ცენტრი, „ერთობლივი პროგრამები“, <https://eqe.ge/ka/page/static/855/ertoblivi-programebi> / [უ. გ. 12.03.2025].

¹³ European Education and Culture Executive Agency (EACEA), Mobility and internationalisation, <https://eurydice.eacea.ec.europa.eu/national-education-systems/estonia/mobility-and-internationalisation> [უ. გ. 10.04.2025].

ესტონელი სტუდენტებისთვის საერთაშორისო სასწავლო მობილობის შესაძლებლობების გაზრდა. ამას ადასტურებს მობილობის პროექტებში ჩართულობის გაზრდილი მაჩვენებელიც; კერძოდ, 2023 წლის მონაცემებით, სასწავლო მიზნით 6930 ესტონელი სტუდენტი გაემგზავრა ქვეყნიდან.¹⁴ საბაკალავრო საფეხურის სტუდენტთა საერთაშორისო მობილობას მხარს უჭერს კიდევ ერთი პროგრამა - Nordplus, რომელიც სტუდენტებისთვის მობილობისა და ქსელური მუშაობის შესაძლებლობებს ქმნის. Nordplus პროგრამის ძირითადი ბენეფიციარები არიან ჩრდილოეთისა და ბალტიის ქვეყნების სტუდენტები.

ლიეტუვაში უმაღლესი განათლების სისტემა რეგულირდება უმაღლესი განათლებისა და კვლევის შესახებ კანონით. ლიეტუვის განათლების, მეცნიერებისა და სპორტის სამინისტროსთვის გამავალი აკადემიური მობილობის გაძლიერება ერთ-ერთ პრიორიტეტს წარმოადგენს. საერთაშორისო მობილობა ლიეტუველი სტუდენტებისთვის Erasmus+ პროგრამის მონაწილე სხვა ქვეყანაში სწავლის შესაძლებლობას გულისხმობს. აკადემიური გაცვლები ლიეტუველი ახალგაზრდებისთვის აკადემიური სწავლის, ენისა და კულტურის მიმართ ცოდნის გაღრმავების, კრედიტების გადატანისა და საზღვარგარეთ სწავლის აღიარების საშუალებას ქმნის კრედიტების ტრანსფერისა და დაგროვების ევროპული სისტემის (ECTS) ან/და ეკვივალენტური კრედიტების სისტემის საფუძველზე.¹⁵ Erasmus+ პროგრამა სტუდენტებს 2-დან 12 თვემდე სწავლის პერიოდის საზღვარგარეთ გატარების შესაძლებლობას აძლევს. პროგრამის ძირითადი ბენეფიციარები არიან ლიეტუვის უმაღლესი საგანმანათლებლო დაწესებულებების სტუდენტები. აღნიშნულ გაცვლით პროგრამაში მონაწილეობა განაპირობებს ლიეტუვის უმაღლესი საგანმანათლებლო დაწესებულებების ერთიან ევროპულ საგანმანათლებლო სივრცეში ინტეგრაციას.

ჩეხეთში საერთაშორისო თანამშრომლობა ევროპის შიგნით და მის გარეთ მნიშვნელოვან წინსვლას განიცდის. უმაღლესი განათლების დაწესებულებები თავიანთ სტუდენტებს სთავაზობენ სასწავლო გაცვლებს უცხოურ უმაღლეს საგანმანათლებლო დაწესებულებებში. სტუდენტების საერთაშორისო მობილობა ხორციელდება უნივერსიტეტებს ან ფაკულტეტებს შორის თანამშრომლობის, საერთაშორისო პროგრამების, მთავრობათაშორის ან უწყებათაშორისი შეთანხმებების, კვლევითი, სამეცნიერო და სხვა პროექტების საფუძველზე. უნივერსიტეტთაშორისი თანამშრომლობა ეფუძნება სტუდენტთა მობილობის მხარდასაჭერად დადებულ ორმხრივ შეთანხმებებს, ხოლო ფაკულტეტათაშორისი თანამშრომლობა უმაღლესი განათლების დაწესებულების ფაკულტეტსა და უცხოურ უნივერსიტეტს შორის დადებულ შეთანხმებას. უმაღლესი საგანმანათლებლო დაწესებულებები უზრუნველყოფენ საერთაშორისო თანამშრომლობას ისეთი პროგრამების ფარგლებში, როგორებიცაა Erasmus+ და CEEPUS.¹⁶ Erasmus+ პროგრამა უმაღლეს საგანმანათლებლო დაწესებულებებს შორის თანამშრომლობის მნიშვნელოვანი პლატფორმაა. პროგრამა სტუდენტების მობილობის შესაძლებლობას ქმნის აკადემიური გაცვლების საშუალებით. რაც შეეხება საერთაშორისო თანამშრომლობის პროგრამა CEEPUS, აღნიშნული ცენტრალური ევროპის გაცვლით პროგრამას წარმოადგენს

¹⁴ Erasmus+, Data on Erasmus+ in Estonia in 2023, <https://erasmus-plus.ec.europa.eu/factsheets/2023/estonia> / [უ. გ. 10.04.2025].

¹⁵ European Education and Culture Executive Agency (EACEA), Mobility and internationalisation, <https://eurydice.eacea.ec.europa.eu/euryperia/lithuania/mobility-higher-education> [უ. გ. 12.04.2025].

¹⁶ იქვე.

საუნივერსიტეტო სწავლებისთვის, რომელიც მიზნად ისახავს უმაღლეს განათლებაში რეგიონული თანამშრომლობის მხარდაჭერას სასწავლო მივლინებების მეშვეობით.

ავსტრია თითოეული საგანმანათლებლო საფეხურის სტუდენტს საერთაშორისო მობილობისა და თანამშრომლობის პროგრამების ფართო სპექტრს სთავაზობს. აღსანიშნავია, რომ 1995 წელს ავსტრიის ინიციატივით დაარსდა საუნივერსიტეტო სწავლების ცენტრალური ევროპის გაცვლითი და სასტიპენდიო პროგრამა - CEEPUS, ევროპის უმაღლესი განათლების სივრცესთან დაახლოების მიზნით. ხსენებული პროგრამა ცენტრალური და აღმოსავლეთ ევროპის სტუდენტებისთვის აკადემიური მობილობის შესაძლებლობებს ქმნის. CEEPUS-ის ფარგლებში მობილობის პერიოდი მოიცავს მინიმუმ 3 და მაქსიმუმ 10 თვეს. გარდა ამისა, CEEPUS სტუდენტებს მოკლევადიან გაცვლებსაც (1-დან 2 თვემდე) სთავაზობს.¹⁷ მასპინძელ დაწესებულებაში განვლილი სწავლის შედეგების აღიარებას კი უზრუნველყოფს მშობლიური უნივერსიტეტი, რამდენდაც ორივე დაწესებულება CEEPUS ქსელის ნაწილს წარმოადგენს. ავსტრიის უმაღლესი განათლების საერთაშორისო მობილობაზე პასუხისმგებელია განათლებისა და ინტერნაციონალიზაციის სააგენტო, რომლის ფუნქციათაგან ერთ-ერთია Erasmus+ პროგრამის ადმინისტრირება და განხორციელება. Erasmus+ პროგრამით სტუდენტებს შეუძლიათ განაცხადი შეიტანონ უცხო ქვეყნის ნებისმიერ უნივერსიტეტში თუკი მშობლიურ საგანმანათლებლო დაწესებულებას ინტერინსტიტუციური შეთანხმება აქვს დადებული. ამის საფუძველზე, საერთაშორისო მობილობით ყოველწლიურად ათასობით ავსტრიელი სტუდენტი სარგებლობს. საბოლოო ჯამში კი, მასპინძელ დაწესებულებაში მიღწეული სწავლის შედეგების აღიარება ხდება მშობლიური უსდ-ს მიერ, როცა დადგინდება შესაბამისობა წინასწარ შეთანხმებულ სასწავლო ხელშეკრულებასთან (Learning Agreement).¹⁸

ამრიგად, საქართველოსთვის მნიშვნელოვანია ესტონეთის, ლიეტუვის, ჩეხეთისა და ავსტრიის მიდგომების შესწავლა სტუდენტთა საერთაშორისო მობილობის კუთხით, ვინაიდან ქვეყანა ევროპის უმაღლესი განათლების სივრცეში ინტეგრაციის გაღრმავებისკენ ისწრაფვის. განსაკუთრებით ხაზგასასმელია ამ ქვეყნების ინტერნაციონალიზაციის პოლიტიკა, რომელიც აკადემიურ გაცვლებს არა განყენებულად, არამედ საგანმანათლებლო დაწესებულებების განვითარების ინსტრუმენტად განიხილავს. აღსანიშნავია Erasmus+ პროგრამის ეფექტური გამოყენების პრაქტიკა, რომელიც აღრმავებს პარტნიორობას და აკადემიური გაცვლების შესაძლებლობების გაფართოებას უზრუნველყოფს. საქართველოსთვის, როგორც Erasmus+ პარტნიორი ქვეყნისთვის, ნათელი უნდა იყოს, რომ საერთაშორისო მობილობის პროგრამებში ჩართულობის გაზრდა საჭიროებს არა მხოლოდ დაფინანსების გაუმჯობესებას, არამედ ინსტიტუციურ მზადყოფნასაც. განხილული პრაქტიკიდან საქართველოსთვის ყველაზე რელევანტურია კრედიტების აღიარების საკითხი. მიუხედავად იმისა, რომ საქართველომ დანერგა ECTS სისტემა, პრაქტიკულ დონეზე კვლავაც არსებობს გამოწვევები. სტუდენტები ხშირად საზღვარგარეთ მიღებული კრედიტების აღიარების სირთულეს აწყდებიან. აქედან

¹⁷ European Education and Culture Executive Agency (EACEA), Mobility and internationalisation, <https://eurydice.eacea.ec.europa.eu/eurydice/austria/mobility-higher-education> [უ. გ. 13.04.2025].

¹⁸ იქვე.

გამომდინარე, სასურველია საქართველომ ხელი შეუწყოს უნივერსიტეტებს შორის სწავლის შედეგების თანხვედრასა და საგანმანათლებლო პროგრამების ჰარმონიზაციას.

3. მეთოდოლოგია და მეთოდები

საკვლევი საკითხის სპეციფიკურობის გათვალისწინებით უპირატესობა მიენიჭა კვლევის თვისებრივ მეთოდოლოგიას. კვლევის მეთოდებად შეირჩა სიღრმისეული ინტერვიუ და სამაგიდე კვლევა. კვლევა დაიწყო ორ ეტაპად:

- პირველ ეტაპზე ჩატარდა სამაგიდე კვლევა ე.წ. Desk Research, რომლის დროსაც შეგროვდა და გაანალიზდა სტუდენტთა საერთაშორისო მობილობის შესახებ არსებული თეორიული მასალა.
- კვლევის მეორე ეტაპზე ჩატარდა სიღრმისეული ინტერვიუ 6 რესპონდენტთან, მათ შორის, განათლების ექსპერტებთან, უნივერსიტეტების ხარისხის უზრუნველყოფისა და საერთაშორისო ურთიერთობის სამსახურის წარმომადგენლებთან.

რესპონდენტები შეირჩნენ მიზნობრივად, უმაღლესი განათლების სტუდენტთა საერთაშორისო მობილობის შესახებ არსებული დარგობრივი ცოდნისა და გამოცდილების საფუძველზე. ჩატარებული ინტერვიუების საშუალებით, შესაძლებელი გახდა სტუდენტთა საერთაშორისო მობილობასთან დაკავშირებული გამოწვევების იდენტიფიცირება.

კვლევის ინსტრუმენტად გამოყენებულ იქნა ნახევრად სტრუქტურირებული სიღრმისეული ინტერვიუ, რომლისთვისაც კითხვები წინასწარ იყო ჩამოყალიბებული და განსაზღვრული. კვლევა განხორციელდა მსოფლიოში აღიარებული თანამედროვე კვლევის ეთიკური პრინციპებისა და მონაწილეთა ინფორმირებული თანხმობის საფუძველზე, ანონიმურობისა და კონფიდენციალურობის დაცვით. ეთიკური პრინციპების დაცვამ რესპონდენტებისგან გულახდილი და ობიექტური პასუხების მიღება უზრუნველყო.

4. კვლევის შედეგები

კვლევაში მონაწილე რესპონდენტების თანახმად, საერთაშორისო მობილობის ხელშეწყობა პრიორიტეტული მიმართულებაა. კვლევის მონაწილეებმა ყურადღება გაამახვილეს საერთაშორისო მობილობის ძირითად სარგებელზე. როგორც გამოიკვეთა მობილობის ეფექტურობა მრავალმხრივია: მობილობის პროგრამებში მონაწილეობა სტუდენტებს ახალი ინფორმაციის მიღების, ახალი კონტაქტების შექმნის, პროფესიული და აკადემიური განვითარების შესაძლებლობას აძლევს. მობილობის სარგებელი ძირითადად აისახება ინდივიდუალურ დონეზე და სტუდენტების ჰორიზონტის გაფართოებას ემსახურება. გაცვლითი პროგრამები ხელს უწყობს ენობრივი კომპეტენციის, კრიტიკული აზროვნების, ადაპტაციისა და ინტერპერსონალური კომუნიკაციის უნარების განვითარებას. ამასთან, გაცვლით პროგრამაში ჩართული სტუდენტები იძენენ კონტაქტების ფართო ქსელს. გაცვლითი პროგრამებში მონაწილეობას არაერთი უპირატესობა აქვს, მათ შორის, თვალსაწიერის გაფართოება, ღირებულებათა სისტემის ჩამოყალიბება, ახალი ცოდნის მიღება, ახალ გარემოში უცხო კულტურასთან ადაპტირება, არაფორმალური განათლებისა და ცხოვრებისეული გამოცდილების მიღება. მუდმივი გაცვლა მშობლიური უნივერსიტეტის სასწავლო პროცესის გაჯანსაღების პირობას ქმნის. აგრეთვე, სტუდენტს

საქართველოსა და მასპინძელი ქვეყნის როგორც განათლების სისტემისა და სწავლა-სწავლების პროცესის, ისე ცხოვრების დონისა და სოციო-კულტურული გარემოს შედარება-შეფასების საშუალება ეძლევა, რაც შედარებითი ანალიზის უნარის გამომუშავებას უწყობს ხელს. გამოკითხულთა აზრით, მობილობა სტუდენტებისთვის საკუთარი თავის რეალიზაციის ახალი გზაა, რამდენადაც მათ უვითარდებათ სიახლეების მიძღვრება, დროის მენეჯმენტისა და გადაწყვეტილებების დამოუკიდებლად მიღების უნარები. ამასთანავე, მობილობიდან სტუდენტები მეტად რაციონალურები და ტოლერანტულები ბრუნდებიან. მიღებული გამოცდილება მათ უმაღლეს სოციალური პასუხისმგებლობის დონეს, ისინი აქტიური მოქალაქეები ხდებიან და აკადემიური თუ პიროვნული თვალსაზრისით პროგრესს განიცდიან.

რესპონდენტებმა ისაუბრეს სტუდენტების გაცვლით პროგრამებში ჩართულობის მოტივების შესახებაც. დასახელებულ მიზეზებს შორის ძირითადად ფიგურირებს შემდეგი: ახალი გამოცდილების მიღება, უცხო კულტურის გაცნობა, დამოუკიდებლობა, თვითგანვითარება, თვითგამორკვევა და კარიერული წინსვლა. როგორც რესპონდენტები განმარტავენ, ევროპაში მიღებული განათლება უფრო მასშტაბურ, გლობალიზებულ ბაზარზე გამავალი კარია სტუდენტებისთვის.

თვისებრივი კვლევის მნიშვნელოვან ასპექტს წარმოადგენდა მობილობის პროცესთან დაკავშირებული გამოწვევების იდენტიფიცირება. როგორც აღმოჩნდა, მობილობისას განსაკუთრებული ყურადღება ექცევა იმას თუ რომელ ქვეყანაში მიდიან სტუდენტები ან რა პროგრამაზე სწავლობენ. რესპონდენტების თანახმად, იმისათვის, რომ სტუდენტებმა გაცვლითი პროგრამის მეშვეობით ოპტიმალური სარგებელი მიიღონ, საჭიროა მასპინძელი ქვეყნის სტანდარტი და განათლების სისტემა შესაბამისობაში იყოს საქართველოსთან. ეს მოცემულობა დღის წესრიგში აყენებს მობილობამდე სტუდენტებთან კონსულტაციის აუცილებლობას იმის შესახებ, თუ რომელ ქვეყანაზე გააკეთონ არჩევანი. მნიშვნელოვანი გამოწვევაა კრედიტების აღიარებისა და კურსების თავსებადობის საკითხი, რომელიც ხშირად ზღუდავს გაცვლითი პროგრამების ეფექტურობას. სასწავლო კურსების თავსებადობის გამოწვევას სტუდენტები, ძირითადად, სპეციფიკურ პროგრამებზე (მაგალითად კომპიუტერული მეცნიერება, კომპიუტერული ინჟინერია, სამოქალაქო ინჟინერია, ელექტრული ინჟინერია) მობილობისას აწყდებიან. როდესაც მასპინძელი უსდ-ს სასწავლო კურსები ვერ ფარავს ადგილობრივი უსდ-ს კურსებს, ამის გამო, საქართველოში დაბრუნებული სტუდენტები აწყდებიან დაგროვებული კრედიტების აღიარების სირთულეს.

რესპონდენტთა მიერ აღინიშნა, რომ ECTS სისტემის შემოღებამ მნიშვნელოვნად გაამარტივა სტუდენტების მობილობა. ECTS სისტემა თავისთავად გულისხმობს, რომ სწავლისას კრედიტები უნდა დაგროვდეს და შემდეგ იმავე სისტემის მექანიზმების მიერ ქვეყნის ნებისმიერ უსდ-ში მოხდეს მისი ტრანსფერი. თუმცა, რეალურად, კრედიტების ტრანსფერსა და აღიარებას გარკვეული სირთულეები ახლავს თან. როგორც გაირკვა, სტუდენტის მიერ საერთაშორისო მობილობისას გავლილი კურსები იდენტური ან ეკვივალენტური უნდა იყოს იმ კურსებისა, რომლებიც ისწავლება მშობლიურ უსდ-ში. თუმცა, ძირითად შემთხვევაში, იდენტური კურსები არ არსებობს, ამიტომაც უნდა დადგინდეს, არის თუ არა კურსები ეკვივალენტური და აქვთ თუ არა მათ ეკვივალენტური სწავლის შედეგები. თუკი გავლილი სასწავლო კურსების სწავლის მიზნები და შედეგები მნიშვნელოვნად განსხვავდება მშობლიური უნივერსიტეტის კურსებისგან, დაგროვილი

კრედიტების ე.წ. "თავისუფალი კრედიტები"-ს სახით აღიარება ხდება. თავისუფალი კრედიტები არ შედის დიპლომის მისაღებად საჭირო კრედიტებში, არამედ ისინი დიპლომის დანართში შედის სასწავლო გეგმის გარე აქტივობის სახით. დაგროვებული კრედიტების აღიარება ხდება განათლების ხარისხის განვითარების ეროვნული ცენტრის მეშვეობით. სტუდენტი, პირველ რიგში, ნიშნების ფურცელს წარადგენს ცენტრში, რომელმაც უნდა დაადასტუროს მისი ნამდვილობა. მხოლოდ ამის შემდეგ აქვს უნივერსიტეტს კრედიტების აღიარების უფლება. რესპონდენტების თქმით, მასპინძელ უნივერსიტეტებში გავლილი სასწავლო კურსების შინაარსობრივად შეუსაბამობისას მიღებული კრედიტების აღიარება მშობლიური უნივერსიტეტის მიერ სულ მცირე "თავისუფალი კრედიტები"-ს სახით ხდება. ხოლო თუკი სტუდენტს უკვე ათვისებული აქვს თავისუფალი კრედიტები, მაშინ ის იძულებული ხდება დამატებითი სემესტრი გაიაროს, რაც დაკავშირებულია სწავლის ვადის გახანგრძლივებასთან, დამატებით ფინანსურ ხარჯებსა და კარიერის დაწყების გადავადებასთან.

გარდა კრედიტების აღიარებასთან დაკავშირებული გამოწვევებისა, რესპონდენტებმა ისაუბრეს მობილობაში მონაწილეობის უთანასწორობის შესახებაც. კერძოდ, სტუდენტების დიდი ნაწილი, რომლებიც საერთაშორისო სტუდენტურ მობილობაში მონაწილეობენ, არიან საშუალოზე მაღალი ეკონომიკური სტატუსისა და უფრო განათლებული ოჯახებიდან. შესაბამისად, მიუხედავად ბოლონის პროცესის მიზნებისა, რომ საერთაშორისო სტუდენტური მობილობა ყველა სოციალური კლასის სტუდენტისთვის ყოფილიყო ხელმისაწვდომი, მასზე დაბალი სოციალურ-ეკონომიკური კლასის სტუდენტებს ნაკლებად მიუწვდებათ ხელი. ფინანსური საკითხების გარდა, კიდევ ერთი პრობლემაა ის, რომ სოციალური უთანასწორობა გავლენას ახდენს სტუდენტების ინფორმირებულობაზე მობილობის სარგებლის შესახებ. როგორც რესპონდენტების მიერ აღინიშნა, მართალია, ერაზმუს+ პროგრამის ინტერესის საგანს განსაკუთრებით სოციალურად დაუცველი და მოწყვლადი ჯგუფების მობილობის წახალისება წარმოადგენს, თუმცა, რეალურად, პროგრამაში მათი ჩართულობის მაჩვენებელი დაბალია, რაც გამოწვეულია ინფორმაციის მიწოდების ხარვეზულობით.

ხაზგასასმელია ისიც, რომ უცხო ენის არასაკმარისი ცოდნა საერთაშორისო მობილობასთან დაკავშირებული მნიშვნელოვანი ბარიერია. სტუდენტები, რომლებსაც არასაკმარისი ენობრივი კომპეტენცია აქვთ, სრულყოფილად ვერ ავლენენ საკუთარ პოტენციალს, რის გამოც ხშირად თავს არიდებენ საერთაშორისო მობილობის პროგრამებში მონაწილეობას. ამასთან, ენობრივი ბარიერი აფერხებს სტუდენტების აკადემიურ, სოციალურ და კულტურულ ინტეგრაციას მასპინძელ საგანმანათლებლო დაწესებულებაში. საყურადღებოა, აგრეთვე, გაცვლითი პროგრამისთვის შესარჩევ ეტაპზე კანდიდატებთან გასაუბრების პროცესი, რაც სტუდენტებისთვის დაბრკოლებას წარმოადგენს. ისეთი გამჭოლი კომპეტენციების ნაკლებობის გამო, როგორებიცაა კომუნიკაციის უნარი, პრობლემის გადაჭრის უნარი, კრიტიკული და ანალიტიკური აზროვნება, უცხო ენების ცოდნა, კომპიუტერული უნარები, დროის მართვა, ადაპტირებისა და მოქნილობის უნარები, სტუდენტები არასათანადოდ წარმოაჩენენ თავს გასაუბრებაზე და კარგავენ მობილობაში მონაწილეობის შესაძლებლობას.

დასკვნა

მაშასადამე, საკვლევი თემის შესახებ განხილული თეორიული მასალა და განხორციელებული თვისებრივი კვლევის შედეგები საერთაშორისო მოკლევადიანი მობილობის სიკეთეებისა და გამოწვევების შესახებ მსჯელობის საშუალებას გვაძლევს. კვლევის შედეგების თანახმად, მობილობის სარგებელი სტუდენტთათვის მრავალმხრივია, კერძოდ:

- აძლიერებს სტუდენტების რბილ უნარებს;
- აყალიბებს სტუდენტთა პიროვნულ ზრდაზე ორიენტირებულ გარემოს;
- აუმჯობესებს სტუდენტთა გლობალურ მსოფლმხედველობასა და კულტურულ ურთიერთგაგებას;
- აღრმავებს სტუდენტთა ცოდნას;
- ქმნის სამომავლო კარიერული განვითარების საფუძველს;
- ავითარებს სტუდენტთა ენობრივ და გამჭოლ კომპეტენციებს.

კვლევის შედეგები ცხადყოფს, რომ სტუდენტთა საერთაშორისო მობილობა განაპირობებს ადგილობრივი უნივერსიტეტების ცნობადობის ზრდას. ეს ხელს უწყობს სახელმწიფოს მიერ საერთაშორისო კავშირების დამყარებასა და სწავლების ხარისხის გაუმჯობესებას. მაშასადამე, მობილობა კულტურათაშორის გაცვლისა და თანამშრომლობის ქვაკუთხედი.

არსებული სიკეთეების მიუხედავად, სტუდენტთა საერთაშორისო მობილობას აფერხებს ისეთი გამოწვევები, როგორებიცაა:

- სასწავლო კურსების შეუსაბამობა;
- კრედიტების აღიარების სირთულე;
- მოწყვლადი ჯგუფების დაბალი ჩართულობა;
- ენობრივი ბარიერი;
- გამჭოლი კომპეტენციების ნაკლებობა;
- დაფინანსების ნაკლებობა.

მოცემული დაბრკოლებების აღმოფხვრის მიზნით სასურველია:

- სამომავლო პერსპექტივაში სახელმწიფომ გააღრმავოს საერთაშორისო თანამშრომლობა და უზრუნველყოს ევროპული სტანდარტების მოთხოვნებთან სრული თანხვედრა;
- მნიშვნელოვანია მობილობის პროგრამების კუთხით მეტი დაფინანსების მოპოვება და საქართველოსა და უცხო ქვეყნის საგანმანათლებლო დაწესებულებებს შორის უფრო მეტი საპარტნიორო ხელშეკრულებების დადება (დამატებითი სტიპენდიები უფრო მეტ სტუდენტს მისცემს მობილობით სარგებლობის შესაძლებლობას);
- საერთაშორისო მობილობის შესაძლებლობის შესახებ ინფორმირებულობის ხარისხის გაზრდა, რათა ნებისმიერ სტუდენტს ჰქონდეს თანაბარი ხელმისაწვდომობა;

- სწავლა/სწავლებისას მეტი აქცენტი გამჭოლ კომპეტენციებზე (კომუნიკაციის უნარი, უცხო ენა, ანალიტიკური უნარები, კომპიუტერული უნარები), რათა სტუდენტებმა შეძლონ საკუთარი პოტენციალის სრულყოფილად წარმოჩენა.

შედეგად, სახელმწიფო მიიღებს მობილობის პროგრამებში მონაწილეობის გაზრდილ მაჩვენებელს, რაც გულისხმობს მომავალში კომპეტენტურ, რეალიზებულ და ევროპული ღირებულებათა სისტემის მატარებელ ახალგაზრდა თაობას. თავის მხრივ კი ზემოთ მოცემული შედეგი ადგილობრივი უმაღლესი საგანმანათლებლო დაწესებულებების განვითარებისა და სახელმწიფოს კეთილდღეობის გარანტია.

ბიბლიოგრაფია

1. განათლების ხარისხის განვითარების ეროვნული ცენტრი, „ერთობლივი პროგრამები“, <https://eqe.ge/ka/page/static/855/ertoblivi-programebi> [უკანასკნელად გადმოწმდა 12.03.2025];
2. საქართველოს კანონი „უმაღლესი განათლების შესახებ“. <https://www.matsne.gov.ge/document/view/32830?publication=115> [უკანასკნელად გადმოწმდა 03.03. 2025];
3. სართანია, ვახტანგ. „ინტერნაციონალური ტენდენციები უმაღლესი განათლების სისტემაში“, „გლობალიზაცია და ბიზნესი“, #2(44), 2016;
4. Erasmus+ საქართველოს ეროვნული ოფისი, კრედიტების ტრანსფერისა და დაგროვების ევროპული სისტემა, http://erasmusplus.org.ge/files/files/ECTS_Users'_Guide_ge.pdf [უკანასკნელად გადმოწმდა 04.03.2025];
5. Erasmus+ საქართველოს ეროვნული ოფისი, „საერთაშორისო კრედიტ მობილობა“. <http://erasmusplus.org.ge/ka/services/icm/> [უკანასკნელად გადმოწმდა 09.03.2025];
6. European Commission, “Factsheets and statistics on Erasmus+” <https://erasmus-plus.ec.europa.eu/resources-and-tools/statistics-and-factsheets> [უკანასკნელად გადმოწმდა 09.03.2025];
7. European Higher Education Area (EHEA), “Leuven/Louvain-la-Neuve Communiqué”, <https://eha.info/page-ministerial-conference-Leuven-Louvain-la-Neuve-2009/> [უკანასკნელად გადმოწმდა 05.03.2025];
8. European Higher Education Area (EHEA), „Rome Ministerial Communiqué“, https://eha.info/Upload/Rome_Ministerial_Communique.pdf [უკანასკნელად გადმოწმდა 05.03.2025];
9. European Education and Culture Executive Agency (EACEA), Mobility and internationalisation, <https://eurydice.eacea.ec.europa.eu/national-education-systems/estonia/mobility-and-internationalisation/> [უკანასკნელად გადმოწმდა 10.04.2025];
10. European Education and Culture Executive Agency (EACEA), Mobility and internationalisation, <https://eurydice.eacea.ec.europa.eu/eurydice/czechia/mobility-higher-education> [უკანასკნელად გადმოწმდა 12.04.2025];
11. Erasmus+, Data on Erasmus+ in Estonia in 2023, <https://erasmus-plus.ec.europa.eu/factsheets/2023/estonia/> [უკანასკნელად გადმოწმდა 10.04.2025];
12. Erdei Alexa, Luca. Káplár-Kodácsy Kinga. "International Student Mobility at a Glance - Promising Potential and Limiting Barriers of Non-traditional Mobility", European University Foundation. https://unifoundation.eu/uploads/2020_International%20Student%20Mobility%20at%20a%20Glance_final.pdf [უკანასკნელად გადმოწმდა 10.03.2025];
13. Granja, Cintia Denise. Visentin, Fabiana. „International Student Mobility and Academic Performance: Does Timing Matter?“, „Research in Higher Education“, #65(4), 2025;
14. López Duarte, Cristina. Maley, Jane F. Vidal Suárez, M. Marta. „Main challenges to international student mobility in the European arena“, „Scientometrics“, #126 (10) 2021;
15. Teichler, Ulrich. „Internationalisation Trends in Higher Education and the Changing Role of International Student Mobility“, „Journal of International Mobility“, # 5(15), 2017.